

Med blikket mot himmelen

En alt annet enn luftig og svevende antologi om menneskenes forhold til skyene.

Skyer har en lang historie i menneskenes liv. De er materielle fenomener, men også metaforer. De fungerer som religiøse symboler, og som et sted å dagdrømme. De markerer framskritt, men også menneskenes farlige overskridelser. Og nå i nyere tid danner de grunnlaget for den teknologiske utviklingen, i form av den digitale skyen jeg lagrer denne teksten i, underveis mens jeg skriver.

Silver Linings. Clouds in Art and Science er resultatet av et vellykket tverrfaglig samarbeid mellom Universitetet i Stavanger og Stavanger kunstmuseum. Å lese kapittel etter kapittel er som å ligge på bakken og se skyene der oppe sveve forbi, mens et vekslende selskap av forskere og kunstnere legger seg ned ved siden av meg, peker opp mot himmelen og sier: Se! Alle peker de i retning av noe som er nytt for meg. Det de forteller, er gjerne forankret i noe håndfast, materielt: en fagpersons virke, en bok, ett eller flere kunstverk. Slik jordes selv det abstrakte og potensielt svevende i en skys historie.

Rent konkret er en sky en samling vanndråper eller iskrystaller. Men først i 1919, 150 år etter at meteorologi ble et fag i Norge, ble observering av

DOLLY JØRGENSEN

og FINN ARNE JØRGENSEN (red.)
Silver Linings. Clouds in Art and Science
Museumsforlaget, 2020
360 sider
Veil. pris: kr. 390

skyer en formell del av Meteorologisk institutts virke, skriver historiker Yngve Nilsen. Å studere skyer, ved hjelp av drager og luftballonger, var lenge en dyr affære. Men den norske motstanden mot skyforskningen handlet også om nasjonens identitet som polar sjøfartsnasjon. Man nøyde seg lenge med de målingene som kunne gjøres fra bakkenivå, til lands eller til havs, og overlot ekspedisjoner til troposfæren til større og rikere nasjoner.

«Om både de fleste forskerne og kunstnerne var nye navn for meg, framstår de her med en selvfølghet i en fagbok om skyer.»

Til gjengjeld rettet kunstnerne gjerne blikket oppover. I malerier av både Kitty Kielland og Lars Hertervig framstår for eksempel skyer som en del av et økosystem, der de avtegner seg mot himmelen, men også speiler seg i vannet, skriver kunstviter Inger M. L. Gudmundson. I så måte fungerer de som et frampek mot en framvoksende miljøbevegelse etter andre verdenskrig, som advarte både mot skyer av sprøytemidler og sur nedbør, for ikke å snakke om atomskyer. Alle får de sine kapitler i boka, både de livgivende og de ødeleggende skyene.

For fotograf Anders Beer Wilse var bildene hans av damplokomotivet, og ikke minst av den roterende snøploget som gjorde Bergensbanen mulig å kjøre gjennom vinteren, først og fremst et begeistret uttrykk for moderniteten. I Wilses fotografier glir snø, maskindamp og skyer nærmest i ett. Slik kan de ses som en forlengelse av en sterk tradisjon innen spesielt amerikansk 1800-talls-kunst, der toget var et kraftfullt motiv i avbildningen av Den nye verden, skriver kulturhistoriker Marie-Theres Fojuth. Men hva med nåtidens teknologiske avtrykk på himmelen – contrails – stripene som flyene lager? Vitenskapshistoriker Vladimir Jankovic løfter fram en rekke kunstnere av i dag som har sett det vakre i stripene. Men den estetiske opplevelsen utfordres av etikken, av vår kunnskap om miljøskader. Det dilemmaet unnsnapp Wilses bilder i sin samtid.

Det er umulig å yte nesten 30 ulike bidragsytere rettferdighet i det som er en usedvanlig godt redigert og kuratert antologi. Om både de fleste forskerne og kunstnerne var nye navn for meg, framstår de her med en selvfølghet i en fagbok om skyer.

«I've looked at clouds from both sides now», synger Joni Mitchell. Og jeg synger med.

AV SIRI LINDSTAD